

Marcel Marcian

Între Da și Nu

Apărut în condiții grafice excelente la Editura Universalis, ultimul volum a lui Marcel Marcian se înscrie în categoria lucrărilor care îți solicită la maxim lectura și chiar obligă la o revenire asupra textelor. Neavând puterea de a se situa dincolo de bine și de rău, „Între Da și Nu” (acesta fiind titlul volumului) este măsura nu a unei banale etape ci întrunește în paginile sale toate „putințele” autorului.

Structurat pe mai multe capitole ce aparent nu au mare legătură între ele, volumul surprinde în primul rând printr-un dinamism netrăcut al ideilor, printr-o zbatere continuă ce reclamă revenirea la o matrice mamă, un spațiu deloc utopic ci realizabil odată cu rostirea. Fascinația vine tocmai din faptul că nu poți ocoli problemele ridicate. Postura spectatorului este refuzată încă din start. Și totuși, așa cum de altfel e și firesc, o anumită doză de „neutralitate” e necesară pentru a nu cădea victima unei polemici violente în stare să distrugă autoritatea valorilor moralei.

Primul capitol propune câteva considerații originale, inteligente, asupra mecanismului dramatic shakespearian trasând tusele pentru o anumită tipologie ce a scăpat criticilor canonici. Astfel, rostirea ca act ființial și psalmul 114, în capitolul al doilea, prilejuiesc tensiunea apropierei de adevărul lingvistic. Inventarul instrumentelor nu surprinde nici pe departe, Marcel Marcian alternând frânturi de memorialistică cu ipoteze de lucru. Dintr-un fragment al acestor pagini aflăm un posibil crez care explică interesul pentru „începuturi”: „E în firea lucrurilor ca tradiția să ceară înnoire, ca înnoirea să devină tradiție. Cuvântul e același, dar ca să fie mereu viu se cere să fie comentat, reînviat. Lumini noi se adaugă. Riscul e să ne pierdem în comentarii, să comentăm de dragul comentariului. Exercițiul nu e steril, dezvoltă facultățile umane și poate duce la descoperirea de virtuți nebanuite. Dar până când? Până când – așa e făcută omenirea – se aude un strigăt de alarmă; întoarcerea la Cuvânt. La izvoare. Le vom regăsi, îmbogățite cu căutările noastre. Omenirea e făcută să dăinuie.”

Capitolul al treilea se concentrează exclusiv asupra figurii lui B. Fundoianu iar următorul adună pagini ce se află la granița dintre memorialistică și literatură (deși o astfel de scindare mi se pare grotescă). Încă din titlurile fragmentelor reiese predilecția autorului pentru narațiunea ce surprinde un moment, o ipostază, fața unui personaj: „Cronică”, „La periferiile războiului”, „Un zgomot de prisos”, „Bensin Faivel”, „Înmormântare de copil” etc. Toate acestea au rolul de a da de știre, de a face cunoscut.

Subiectivismul ce joacă feste m-a îndemnat să prețuiesc cel mai mult cel de-al cincilea capitol în care autorul reușește istoria receptării unui concert cu toate implicațiile pe care le-a provocat. Destul de rar un astfel de exercițiu în aparițiile cu care suntem obișnuiți. Cu toate acestea, sunt de semnalat și unele inadvertențe în judecățile de valoare emise, tributare unui tonus prea exaltat, specific literaturii evreiești.

Multe nedumeriri, semne de întrebare, se ridică și în urma lecturii unui fragment din capitolul al șaselea ce

poartă un titlu capcană: „Tipul evreului”. Trauma resimțită de-a lungul întregului volum capătă chip explicit aici, arătând totodată și marile neputințe: „Și am mai văzut noi oameni care, după aspect, după aerul de degajare, jurai că nu știau de deportați, de lagăre: copiii, în Israel? Nu li s-a vorbit? Ba li se predă și la școală acest obiect – subiect: Holocaustul. Dar ei, cu viața lor, sunt cu totul în afara psihozei”.

Merită semnalate și două fragmente ce dau mărturie pentru un alt Bacovia, mai puțin cunoscut: „Câteva cuvinte despre *Ebreia* de Bacovia” și „În sfera de atracție bacoviană”.

Rămâne prin urmare invitația la lectură cu promisiunea unui volum extrem de viu care provoacă individul și istoria lui.

Marius MANTA

Viorel Cernica

Căutarea de sine și chemările tradiției

De regulă, nu obișnuiesc (nu-mi stă în fire) să mă entuziasmez peste măsură, cum ar merita Viorel Cernica (n. Săscut, Bacău), autor a șase cărți de studii și eseuri filosofice, eseurile având, firește, mari și subtile legături cu literatura (autorul este și un foarte bun poet, dar nu amestecă lucrurile, ceea ce îmi amintește de Blaga cel care susținea sus și tare că poezia sa nu are „confinii” cu înțelegerea filosofică discursivă). Spațiul limitat nu-mi îngăduie decât să fiu foarte succint. **Căutarea de sine și chemările tradiției** (Mihai Dascal Editor, 2002) cuprinde studii și eseuri aparent disparate, dar, desigur, cu o clară coerență internă. Această unitate este asigurată de orizontul «fenomenologiei situațiilor existențiale», care prelungește semantica textului la interpretarea semnelor vieții. Metoda este sistemul însuși, potrivit spusei lui Hegel. Experiența căutării de sine fiind contemplativă, are anvergură teoretică. Din cele trei secțiuni: una care explorează temele antropologice în literatura universală, alta în contextul filosofiei românești, a treia, cu tematică filosofică generală, este, din punctul meu de vedere, cea mai captivantă, având o mai largă deschidere eseistică. Asupra acesteia voi zăbovi puțin, nu înainte de a mai reține câteva deslușiri și de a trece în revistă cuprinsul primelor două capitole. Mai întâi, pre-

cizarea că această carte poate fi socotită ca o încercare de căutare a omului, a modelului omenesc de a fi, de fapt, o **căutare de sine**, care neapărat trece prin **Altul** – semenul scos la iveală de prezent sau de tradiție. Fiind al trecutului și al actualității, altul (**id est**: sinele) este și al viitorului. Și încă o distincție: omul trăiește în situații **existențiale**, în relații cu lumea (cunoașterea, acțiunea, credința, sacrificiul, creația etc.). Viorel Cernica atinge aici problema puterii omului de a transcende «mediul» „către o relație totală cu lumea, prin care apare **ființa**, sau către o deschidere – scrutătoare a **divinului**”. Există, deci, o situație existențială, „structurantă”, fie pentru un destin omenesc, fie pentru un demers filosofic. Autorul pune în cauză destinul socratic, conceptele de existență și non-existență la Protagoras, proiectul antropologic kantian, formele nietzscheene ale excelenței umane, formula fenomenologică husserliană, sensul camusian al absurdului și statutul judicativului la Wittgenstein; pe de altă parte, are în vedere rostul reconstrucției filosofice la Vasile Conta, personalismul energetic al lui C. Rădulescu-Motru, metafizica lui Nae Ionescu și ontologia nimicului, „arheologia spaimei” sau hermeneutica semnelor mântuirii la Emil Cioran, „lupta cu orbul” la C. Noica, tăcerea rostitoare a lui Petre Țuțea etc.

O eseistică de altitudine cuprinde sectorul **Cadențe reflexive**. Vioiciunea autorului ne prinde în joc, cu maximum de interes și cu hedonică reacție. Iată, despre adevăr se discută mult și, de obicei, logoreea acoperă înțelesurile simple. Percepția noțiunii este mai ales de domeniu „apetisant – senzorial”. Adevărul se confundă adeseori cu „părerea” noastră. **Aletheia** în greaca veche înseamnă ne-uitare. Dar această ne-uitare are absolută nevoie de precunoaștere, conform scenariului din platonicianul **Mit al peșterii**. A ne certa pentru adevăr presupune să arătam continuu însuși adevărul. Or, dacă impunem părerea proprie ca adevăr indiscutabil, devenim „tirani”. Numai când vom accepta că părerea noastră este fatalmente relativă, abia atunci ne vom înțelege cu Altul și chiar ne putem deschide calea către adevăr. Și încă o realitate scandalosă pentru înțelegerea obișnuită: ceea ce se află departe de noi este totdeauna împreună cu noi, iar ceea ce este aproape ne lipsește. Demonstrația este savuroasă. Despre tăcere, avem cunoștințe folclorice („Dacă tăceai, filosof rămâneai”), estetice (a se vedea măcar Susan Sontag)

și, bineînțeles, filosofice. O maximă a înțelepciunii spune că „omul inteligent se cunoaște după priviri, iar înțeleptul după tăcere”. Și mai scrie Viorel Cernica despre „patosul evaluator”, despre „educație și dresură”, despre „învățare și inițiere”, despre „valoarea nonvalorii”, despre „salutul cinic” și alte reflecții incitante într-o carte admirabilă.

Tr. CONSTANT

George D. Vasiliu

Biologi din România (Biologie animală)

Cartea **Biologi din România (Biologie animală)**, apărută la Editura Ion Borcea (Bacău, 2002) reprezintă o lucrare de referință atât pentru specialistul în biologie cât și pentru publicul larg. După cum afirma însuși autorul, regretatul George D. Vasiliu, „lucrarea de față dorește să fie un instrument de cunoaștere a evoluției activității științifice a biologilor din România, din trecut și a celor contemporani”.

Se știe că G. D. Vasiliu a fost o personalitate a biologiei românești, un ihtiolog de marcă. Dicționarul – cartea la care ne referim – este rodul efortului său laborios de a strânge și sintetiza date în așa fel, încât încercarea lui să ofere suma contribuției naționale la dezvoltarea acestei științe și, până la un punct, un îndreptar pentru cercetătorul străin.

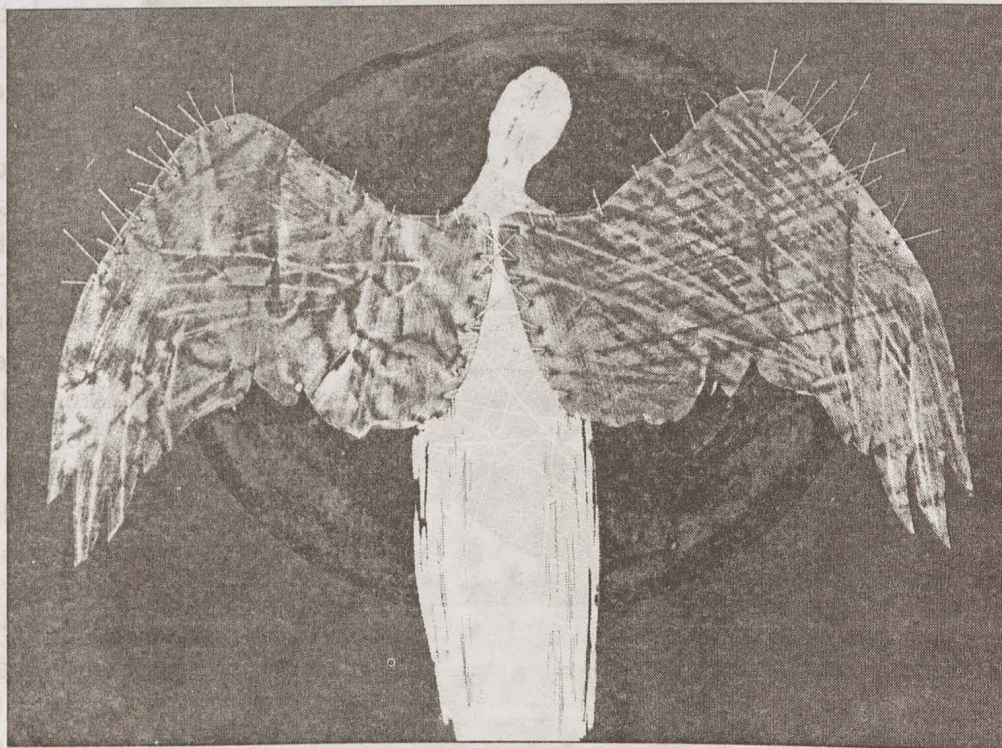
Opera reunește atât nume sonore cât și tineri cercetători care ulterior și-au confirmat promisiunile. Cartea, prima de acest gen în România, prezintă peste 400 de nume din diverse specializări. Pentru ca publicul larg sau de specialitate să fie cât mai bine informat fiecare autor beneficiază de o prezentare monografică. Volumul reprezintă o sursă de informații valoroase și complexe asupra contribuțiilor celor menționați, mai ales ale autorilor a căror operă era încheiată sau aproape desăvârșită în momentul în care G. D. Vasiliu finaliza lucrarea.

Astfel, pentru fiecare autor sunt menționate datele esențiale ale biografiei, din care reies liniile principale ale formării și devenirii personalității. Fatalmente, dicționarul nu indică decât un tablou sumar al contribuțiilor tinerilor, aflați la începutul carierei în timpul elaborării acestei opere.

Volumul **Biologie animală** (cel de botanică n-a putut fi decât proiectat în timpul vieții autorului) reprezintă o sursă de informare neprețuită pentru tânăra generație de biologi, având în fața ochilor desfășurarea complexă a studiilor și preocupărilor din arealul respectiv. Firește, informația se oprește la data când a încetat munca titanică de strângere și sistematizare a datelor, dar cartea rămâne solidă în fața oricăror critici prin unicitatea și dimensiunile sale.

Publicarea operei a fost posibilă prin efortul Editurii Ion Borcea de la Complexul Muzeal de Științe ale Naturii din Bacău și în special datorită inițiativei și perseverenței biologului Neculai Barabaș. Nu putem încheia fără a relua aici un gând al biologului Alexandru Ionescu referitor la opera prezentată de noi: „o asemenea lucrare va fi foarte bună și pentru prezent, dar și pentru posteritate căci ea ne judecă pe toți, cu adevărată obiectivitate.”

Lăcrămioara CIUCĂ

Florin Radu - Nocturnă II